

Jordan Vause

Ponorkové eso

Příběh Wolfganga Lütha

Militera

Wolfgang Lüth

Jordan Vause

PONORKOVÉ ESO

Příběh Wolfganga Lütha

Praha 2010

Název originálu

U-BOAT ACE

The story of Wolfgang Lüth

Copyright © 1990 United States Naval Institute Press

All Rights Reserved

Copyright © 1994 for the Czech translation

Leonid Křížek and Ivana Rybecká

Copyright © 2010 for Cover by Leonid Křížek

Copyright © 2010 for the Czech edition by Elka Press Agency

(4. svazek edice „Militaria“)

VAUSE, Jordan

Ponorkové eso: Příběh Wolfganga Lütha / Jordan Vause. – 2. vyd. –

Praha: Elka Press

ISBN 978-80-87057-09-4

- Lüth, Wolfgang (kapitán námořní něm. 1913–1945) – činnost vojenská – r. 1933–1945 – literatura faktu
- námořnictvo válečné německé – loďstvo ponorkové – operace válečné námořní – Atlantský oceán – r. 1938–1945 – literatura faktu

(Údaje pro automatizované systémy veřejných a odborných knihoven)

ISBN 978-80-87057-09-4

Carmele

OBSAH

Předmluva	9
Úvod	11
Tabulka vojenských hodností (druhá světová válka)	15
1. Příprava	17
2. Každý začátek je těžký	31
3. Loď se železným křížem	47
4. Noc dlouhých nožů	61
5. Balt, moře a lidé	77
6. Konec šťastných časů	88
7. Problematika velení	102
8. „Hodně štěstí a dobrou mušku!“	116
9. Druhý Lüth	131
10. Smrt a létající ryby	145
11. Nekonečná plavba	162
12. Večerní píseň	182
13. Dovětek	197
Poznámky	208
Rejstřík	217

PŘEDMLUVA

My, Lüthova generace, jsme prožili dva životy. Ten první byl bezstarostný a nabitý energií, a posléze, jako po Ikarově pádu, se z nás stali uzavření, zdrženliví a zmatení lidé. Za pád, který jsme prožili, musíme nést odpovědnost. Stále se snažíme pochopit, proč k němu došlo.

Wolfgang Lüth se spolu s námi vrhl do temnoty. Vidím ho jasně krátce před jeho smrtí při našem posledním rozhovoru „s vyhublými tvářemi a vpadlýma očima“. Podobal se postavě z Rodinových Měšťanů z Calais. Byl vyčerpán dlouhými roky útrap a měl provaz již téměř navlečený na krku. Nekompromisně byl vydán na pospas nemilosrdnému vítězi.

Podoben rytíři Parsifalovi, zemřel Lüth jako mladý muž, ale jeho zásady a úspěchy mu vydobily respekt u jeho podřízených a celosvětové uznání. Tak jako Parsifal, i Lüth žil v jednotě s hodnotami a pravidly, které vyžadovalo jeho společenské a politické prostředí. Pilíře jeho života tvořily loajalita, odvaha, čest a vlast. Na základě těchto pojmů vznikly celé báje, Iliadou počínaje, přes Píseň o Nibelunzích a Rilkeho Kornetem konče. Tyto hodnoty zosobňuje hrdina hájící je s nasazením vlastního života, chybující, trpící, ale přesto setrvávající ve svém přesvědčení. Parsifal, rytíř, hrdina.

Lüth nebyl Dürerovým rytířem, doprovázeným Smrtí a Satanem. Neviděl zlo, které šířil stát, pro který žil a riskoval život. Neviděl dosah jeho arogance a ztrátu obecných hodnot a ctností. Neviděl, že řada jeho tradičních hodnot již zmizela, či byla zničena. Neuvědomoval si, jak pochybná a mylná je perspektiva tohoto státu, stejně jako jeho vlastní. Rovněž názory, které prezentoval a publikoval,

zejména pak ty, jež se týkaly vedení a ovládní lidí, se utvářely pod vlivem okolností a celého charakteru doby.

Styl Lüthova vedení podřízených formovaly události na hony vzdálené všedním dnům ponorkové války, spočívající v dlouhých plavbách do vzdálených moří, trvajících dva až sedm měsíců, jednotvárné službě na palubě a velikém, ač relativně snadném úspěchu. Lüthovy zkušenosti se nápadně lišily od zkušeností všech ostatních účastníků strašlivých operací v severním Atlantiku, kde vyhlídkou byly čtyři měsíce života.

Způsob velení, který Lüth vyložil v přednášce Problematika velení, byl v souladu s politickým prostředím, jež ho obklopovalo. A tak došlo k tomu, že přednáška získala statut ideologické příručky a svou závažností se stala téměř uctívaným zákoníkem Německé námořní akademie, jejímž velícím důstojníkem se Lüth posléze stal.

Jestliže tedy již známe meze Lüthových myšlenek, přichází nám na mysl otázka, zda mohou být jeho slova přijímána nyní tak, jak byla tehdy vyřčena. Je to, jako byste se dívali do kaleidoskopu, kde se různobarevné třpytivé kameny přeskupují v pohyblivé mozaice. Kameny symbolizují základní ctnosti, Lüthovy ctnosti – moudrost, zdrženlivost, odvahu a spravedlnost. Když však kaleidoskopem otočíme, obraz má jiný tvar. Kameny zůstávají stejné, avšak jejich účinek je odlišný. Jejich okolí je poněkud změnilo.

Lidstvo muselo vždy žít s vyhlídkou na apokalypsu, soumrak bohů. Moře i Země byly vždy plné několikahlavých příšer. Využití síly jaderné energie je učinilo ještě mocnějšími. Namísto ideálního rytíře Parsifala tu tedy máme logicky a jasně uvažujícího člověka, který své muže dokáže vést s pevnými nervy, postřehem a moudrým sebeovládáním.

Podle toho, jak jsem Wolfganga Lütha znal, v duchu baltské a pruské tradice, tedy bojovné, ale disciplinované, nepochybuji, že kdyby mu osud dovolil přežít, pokračoval by i nadále v této cestě.

Erich Topp
Konteradmiral a. S.

Erich Topp,
kontradmirál v. v.

ÚVOD

Mnoho autorů začíná povzdechem. Rádi by chtěli poděkovat spouště lidí, nemají však k tomu dostatek místa. Ani já nejsem bohužel výjimkou z tohoto pravidla.

O dětství Wolfganga Lütha existují jen útržkovité informace. Pan Franz Hahn, bývalý ředitel WGAZ, muzea námořní školy v Mürwiku, a Lüthova neteř dr. Vera Lüth-Brownová mi pomohli zaplnit mezery. Sám Wolfgang Lüth nám poskytl několik životopisných informací, neboť za války vyšla jeho kniha *Boot greift wieder an* (Ponorky znovu útočí). Od chvíle, kdy vstoupil do *Reichsmarine*, až do vypuknutí války je jeho kariéra zdokumentována v záznamech uložených v Deutsche Dienststelle v Berlíně. Je to velké štěstí, neboť se zdá, že záznamy z námořní školy a říšského námořnictva jsou nadobro ztraceny.

Loďní deníky z Lüthových čtyř ponorek U-9, U-138, U-43 a U-181 si lze přečíst na mikrofilmech v Národních archivech ve Washingtonu, D. C. Mají nevyčíslitelnou cenu nejen tím, že se v nich lze dočíst o Lüthovi, ale také tím, že jsou jediným záznamem jeho akcí vedle knihy *Boot greift wieder an*. Kniha sama je neuvěřitelně přesná. Přestože zahrnuje období více než dvou let (do ledna 1942), není v rozporu s Lüthovými loďními deníky ani se záznamy Admirality. Muži sloužící na jeho lodích potvrzují mnohé z líčených příběhů.

Členové Lüthových posádek jsou základním zdrojem informací. Minimálně dvanáct z nich se účastnilo našeho pátrání a s pěti z nich jsme hovořili v jejich domovech. Jeden nebo dva muži nechtěli mít s touto knihou nic společného, avšak většina jich ochotně pomáhala. Hluboce vděčný jsem zejména fregatnímu kapitánovi Theodoru Petersenovi za jeho dlouholetou trpělivost a velkorysost. Členové posádek mi věnovali většinu fotografií uveřejněných v této knize.

Jak Petersen, tak i Josef Dick dali k dispozici svá osvědčení o překročení rovníku a Dick mi poskytl celý stoh starých novin s články o ponorce U-181.

Přednáška Wolfganga Lütha Problematika velení na ponorce je dostupná v němčině i angličtině. Mnoho knih pojednávajících o bitvě v Atlantiku nebo o ponorkách z ní cituje. Já jsem pracoval s anglickou verzí, kterou jsem dostal od pana Guse Brittona z HMS *Dolphin*, ale překlad (z U. S. Navy Office of Intelligence) nebyl příliš kvalitní, proto jsem některé pasáže studoval přímo z německého originálu. Za zmínku stojí další knihy, ze kterých jsem čerpal. Obzvlášť užitečné byly *The Naval War Against Hitler* (Námořní válka proti Hitlerovi) od Donalda McIntyreho a *War in the Southern Oceans* (Válka v jižních oceánech) od L. C. F. Turnera a kol. Výborná byla také kniha *Dönitz: The Last Führer* (Dönitz: Poslední vůdce) od Petera Padfielda, ačkoli mezi členy přeživších posádek vzbudila nejednoznačnou odezvu. Dönitzův vlastní životopis *Ten Years and Twenty Days* (Deset let a dvacet dnů) je založen na faktech, avšak jinak je subjektivní, sebeobhajující a nudný.

Chtěl bych poděkovat dr. Jürgenu Rohwerovi, který si našel čas na přečtení a korektury rukopisu, a admirálovi Erichu Toppovi, jenž byl tak laskav a napsal úvodní slovo. Mimořádné poděkování bych chtěl vyslovit dr. Jackovi Sweetmanovi a panu Dwightu Messimerovi za jejich povzbuzení a své učitelce německého jazyka paní Virginii Hunewillové, ať už je kdekoli.

Pokud jde o ostatní, kteří se mnou spolupracovali, je mi líto, že jsem mnohdy nenašel kromě záhlaví dopisu jméno, nebo nemohl poznat tvář skrytou za podpisem. Mé nejupřímnější poděkování patří následujícím jednotlivcům a organizacím: paní Ilse Lüthové, námořnímu kapitánu Ernstu Bauerovi, panu Jürgenovi Bialuchovi, korvetnímu kapitánu Donaldu Crawfordovi z Royal Navy, admirálu Ottovi Kretschmerovi, baronu von Müllenheim-Recherg, korvetnímu kapitánu Jürgenu Oostenovi, kontradmirálu Karlu Peterovi, zaměstnancům Národních archivů, Úřadu záznamů pro veřejnost, Britskému ministerstvu obrany, Muzeu královského ponorkového námořnictva, německému úřadu Dienststelle, Knihovně soudobých dějin, Nadaci archivu tradic ponorkového loďstva, Sdružení námořních důstojníků, Spolku německých ponorkových posádek, Dánskému meteorologickému ústavu, Berlínskému dokumentačnímu centru a Pobřežní spojovací službě.

Bitva v Atlantiku, představující řadu srážek mezi námořními silami spojenců a německými ponorkami, převážně na trasách konvojů přes Atlantský oceán, probíhala bez slitování od prvního dne druhé světové války. 3. září 1939 potopil Fritz-Julius Lemp, velící ponorce U-30, britský zaoceánský dopravní parník *Athenia*. 7. května 1945 zlikvidoval bombardér RAF u západního pobřeží Norska ponorku U-320. Podle většiny zdrojů potopily německé ponorky mezi těmito dvěma daty okolo 2 800 spojeneckých obchodních lodí o úhrnném výtlačku čtrnáct milionů tun.

„Dokud (Němci) nebyli poraženi,“ napsal jednou Nicholas Monsarrat, „byli naprosto fanatictí na své cestě k ovládnutí světa, horlivě rozšiřovali ohavné násilí, které by, pokud by nebylo konečně zastaveno, pohřbilo na dlouhé generace svobodu lidí...“, a mezi nejhorší poslušné služebníky při zotročování světa patřili muži sloužící na německých ponorkách.¹ Polovina světa se s tímto názorem ztotožňuje.

Ale otázka německého ponorkového loďstva nebyla tak jednoznačná, a není tedy divu, že názory na ponorky a muže na nich sloužící se do dnešních dnů různí. Někteří vidí v námořnících z ponorek hrdiny, jiní je nepovažují za nic víc než novodobé piráty. Dnes, padesát let od chvíle, kdy poslední ponorka potopila poslední loď, se obecné mínění přiklání k názoru, že námořník na ponorce musel vykonávat špinavou práci a vykonával ji velmi dobře. Jak píše kapitán britského královského námořnictva Richard Compton-Hall: „Celá válka je vražedná, taková je její povaha, a ponorky byly obzvláště uzpůsobené k ničení, což s sebou přirozeně přinášelo i smrt. Němci problém vidí tak, že za přestoupení pravidel vedení námořní války byli trestáni, zatímco spojenci, jakožto vítězové, nebyli voláni k odpovědnosti. Ale jakákoli domněnka o existenci jasné dělicí čáry mezi chováním mužů z německých a spojeneckých ponorek je pravděpodobně neobhajitelná a nespravedlivá.“²

Nejúspěšnějším a asi nejznámějším ponorkovým esem druhé světové války byl Otto Kretschmer, který se zodpovídal za potopení více než čtvrt milionu tun celkové tonáže nepřátelského loďstva za období osmnácti měsíců. Bezprostředně za ním byl pouze námořní kapitán Wolfgang Lüth. Lüth obdržel vyznamenání za potopení 230 000 tun lodního prostoru, což bylo téměř padesát lodí. Ve čtyřech ponorkách dokončil šestnáct válečných operačních plaveb a při své poslední plavbě strávil na moři rekordní 203 dny. Byl první ze dvou důstojníků německé *Kriegsmarine*, kteří obdrželi nejvyšší říšskou poctu za udatnost, rytířský kříž s diamanty, a bylo mu třicet let,

když se stal v srpnu 1944 velícím důstojníkem Německé námořní akademie a byl tak jejím nejmladším velitelem s nejvyšší kapitánskou hodností.

Wolfgang Lüth konal svou špinavou práci dobře. Abychom byli přesní, dělal ji převážně dobře, špatně jen občas. Za leskem a působivými čísly žila fascinující, těžko zařaditelná, rozporuplná postava, spojující v sobě silné, ale i slabé povahové rysy. Zdá se, jako by se do osoby Wolfganga Lütha zkoncentroval paradox, s jakým prožívali svou kariéru mnozí ponorkoví velitelé, muži zrození z nacistického režimu, jemuž sloužili, avšak nikoliv celou svou duší.

Nyní vás budu varovat. Možná, že se vám nelíbí to, co o Lüthovi čtete. Byl to nacista. Hlasitě a často to dával najevo. Uměl být přepjatý a malicherný a někdy i krutý. Jeho nejlepší přítel ve válečném loďstvu dokonce prohlásil, že Lüth neměl vůbec žádnou představu o utrpení, jaké tak často působil posádkám potápěných lodí, a ani ho to nezajímalo.

Lüth však přece jednu pozoruhodnou ctnost měl. Nebyla jí ani tolik udatnost nebo nadání, ale starostlivost o své muže. Nedohlížel na ně přísně, ale jako shovívavý německý otec, a jeho zájem nekončil, ani když námořník opustil můstek jeho lodi. Od okamžiku, kdy se ohlásil na palubě, až do posledního dne války, ať byl kdekoli, ať se jakkoli provinil, vždy byl chráněncem kapitána Lütha.

Výsledkem je zvláštní nevyrovnanost úspěchů a neblahé proslulosti, na které následující stránky pravděpodobně nic nezmění. Historie nedokázala rozhodnout, zda byl Wolfgang Lüth dobrý nebo špatný, jestli byl hrdinou nebo zlosynem, jestli vůbec stojí za to se o něm zmínit. Já si myslím, že za to stojí. Rozhodnout musíte vy sami.

Jordan Vause

TABULKA UJENSKÝCH HODNOSTÍ (DRUHÁ SUĚTOVÁ VÁLKA)

Německý název

Český překlad

Oberstseuermann	Vrchní kormidelník, nejvyšší poddůstojnická hodnost
Seekadett	Námořní kadet
Fähnrich zur See	Důstojnický čekatel
Oberfähnrich zur See	Starší důstojnický čekatel
Leutnant zur See	Námořní poručík
Oberleutnant zur See	Námořní nadporučík
Kapitänleutnant („Kaleu“)	Kapitänporučík
Korvetenkapitän	Korvetní kapitán
Fregattenkapitän	Fregatní kapitán
Kapitän zur See	Námořní kapitán
Kommodore	Komodor
Konteradmiral	Kontradmirál
Vizeadmiral	Viceadmirál
Admiral	Admirál
Generaladmiral	Generáladmirál
Grossadmiral	Velkoadmirál

I.

PŘÍPRAVA

V severním Atlantiku bylo časně jarní ráno. V dohledu nebylo nic než moře a oblaka. Temná hladina byla jemně postříbřená měsíčním svitem a šedivá oblaka jen zpola zahalovala hvězdy na obloze. Bylo chladno, velmi chladno.

Ponorka U-43 byla čtvrtý den z přístavu. Čtyři muži na hlídce, pečlivě pozorující horizont ve všech směrech, zívali. Byli unavení a mokří, ale vytrvale stáli a pozorovali. Moře pozorovali ne pro jeho nádheru, ale aby zahlédli loď. V oblacích nevyhlíželi ptáky, ale bombardéry. V roce 1941 byl severní Atlantik smrtelně nebezpečným územím. Tito muži byli lovci, ale zároveň i kořistí. „Loď!“ vykřikl náhle jeden z nich. „Červená šest O.“ Tři muži za ním se otočili a dívali se, kam ukazuje. „Vidím ji,“ řekl další a tiše si hvízdnul překvapením. Tohle nebyl tanker ani vysloužilá toulavá loď. Byl to třístěžňový škuner plující s naplno rozvinutými plachtami. Vyhlásil dole poplach. Téměř okamžitě se vynořil další muž. Na hlavě měl špinavou bílou čepici a v ústech doutník. „Skvělé,“ křiknul, poklepávaje po ramenu muže na stráží a oči upíral tam, kam ukazoval chlapec nataženou paží. „Co pro mě máte?“

Chlapec se pyšně uškíbnul. „Plachetníci, pane kapitáne.“ Wolfgang Lüth pozdvihl dalekohled. Ze vzdálené temnoty se k němu neslyšně blížila loď, duch moře. „Asi míli daleko,“ poznamenal přes doutník. „Moc pěkná.“ Na můstek Lütha následovali dva důstojníci. Hans-Joachim Schwantke, jeho druhý strážní důstojník, se rovněž podíval. „Je to nádherná loď,“ souhlasil. Druhý muž, velitel-praktikant, který se účastnil pouze této jejich hlídkové plavby, se zeptal, zda se chystají loď potopit.

„Samozřejmě,“ odpověděl netrpělivě Lüth. „Ale torpéda je pro ni škoda. Schwantke, zavolejte obsluhu děl. Všechny. Probudte Beckera. Ať má na co si zastřílet.“

Rozkaz byl předán. V podpalubí vypukl neviditelný vzrušený zmatek a pak se vynořili střelci. Sestupovali a šplhali k dělům, oblékali záchranné vesty a připoutávali se k záchranným lanům. Ze skladiště přinesli munici a uložili ji na velitelském stanovišti. Muži vytvořili lidský řetěz od velitelského stanoviště k můstku a odtud k lafetě děla. Podávali si bedny z ruky do ruky. Hlídka na můstku byla zdvojena. Objevil se důstojník dělostřelectva Richard Becker a *Obersteuermann* Theodor Petersen. Becker si nasadil brýle, aby mohl mířit, Petersen nesl megafon pro předávání Beckerových rozkazů dělostřelcům.

Plachetnice poklidně vyčkávala. Od U-43 ji nyní dělila vzdálenost pouhých 500 metrů. „Dívejte se,“ řekl Lüth praktikantovi po svém boku. „Vydám rozkaz k palbě a až tak učiním, vypukne na té lodi peklo.“ Kolem jeho nohou putovaly bedny s municí, avšak Lüth byl naprosto pohlcen pohledem na plachetnici.

„K palbě připraveni!“ zavolal z otevřené paluby Becker. Lüth nespouštěl oči z plachetnice. Krátce zaváhal a pak vykřikl: „Zahajte palbu!“ Se zaduněním a zábleskem vystřelil na plachetnici kanón ráže 105 mm, umístěný před věží. První výstřel byl krátký, při druhém došlo k selhání munice. „Proklatě!“ zasyčel Becker. Dvacetimilimetrový kulomet na můstku rovněž vystřelil. „Zvlhlá munice,“ poznamenal někdo lakonicky.

Opět se rozhostilo ticho. U-43 se blížila ke svému cíli. Lidský řetěz dodal novou bedýnku 20mm nábojů. S nápadnou lhostejností vyplývající ze zaběhnutého postupu vyjmuli muži náboj z kanónu, přenesli ho přes plošinu a vrhli přes palubu. Kanón nabili novým nábojem.

„K palbě připraveni,“ zavolal tentokrát ne tak hlasitě Becker. Kanón znovu zahřměl a pak se ozvala rána z kulometu na můstku a z 37mm kanónu z hlavní plošiny na zádi. Dělostřelci z U-43 byli unavení, ale nedělalo jim potíže připravit se k přesnému zasažení cíle. Škuner byl již téměř u nich a první výstřel z děla zasáhl kormidelnu, která se zřítily v oblaku dýmu.

Přepadená loď teď ožila. Z jejích kouřem prosycených prostor se hrnuli muži. „Podívejte se,“ křičel někdo na můstku, „pokoušejí se spustit čluny.“ Po třetím výstřelu vzplály paluby škuneru. Oheň se rychle šířil po stěžních, ráhnech a lanoví. Hořel zprudka a s každým dalším zásahem sílil, dokud nebyla celá loď v plamenech.

Nikdo nepodnikl nic na její záchranu. Dva záchranné čluny se dostaly do bezpečné vzdálenosti a pluly po moři, oranžovém od popela a doutnajících uhlíků, které se snášely dolů z oblohy. Nad hořícími palubami narůstal sloupec dýmu dosahující až téměř k oblakům. „Přední stěžeň je pryč,“ volal nějaký hlas po pár minutách. „Zadní stěžeň...“

„Jako Bludný Holanďan,“ řekl nervózně velitel-praktikant, ale Lüth ho neslyšel. V tom okamžiku se přes věž ponorky přelila neočekávaná vlna. Když voda opadla, utichl i ohlušující rachot tří zbraní na ponorce. Lüth se obrátil ke 105mm kanónu a spatřil, že je bez obsluhy. Vlna spláchla jednoho z mužů obsluhy přes bok lodi. Visel na záchranném laně a ostatní se snažili ho vytáhnout zpět.

„Co to k čertu provádíte?“ vykřiknul do spršky vody Lüth a ukázal na požár v dálce. „Pokračujte v palbě a nechte toho mizeru plavat!“

„To je jeden z našich, pane kapitáne,“ řekl mu rychle Schwantke. Střelci vytáhli svého druhu na palubu a bleskově byli zpět na svých místech. Kanón pokračoval v palbě. Každou minutu zahřměl výstřel následovaný výbuchem zápalné směsi. Kanóny na zádi pokračovaly ve své přehradné palbě. A pokračovaly tak téměř hodinu. Muži obsluhující děla a kulometry byli zmáčeni potem. Bolela je záda a paže. Plachetnice, z jejíhož roztržitého trupu se valil dým, hořela až k čáře ponoru. Umírala. Po chvíli se jemně převalila na bok. A Lüthovy hlavně nadále pálily do hroučícího se vraku výstřel za výstřelem. Zatímco loď hořela, Lüth ji sledoval a všichni jeho muži dřeli.¹

Obraz událostí posledních šesti let života Wolfganga Lütha, let válečných, je stejně jasný jako obraz lodi, kterou zapálil jedné noci v květnu 1941. Válka sama se o to postarala. Jeho prvních dvacet let je mnohem méně jasných. „Narodil jsem se 15. října 1913 v Rize (v Lotyšsku) jako syn Augusta Lütha. Během války jsem žil s matkou a čtyřmi sourozenci ve Wroclavi, zatímco můj otec byl internován na Sibiři. V roce 1921 jsme se vrátili do Rigy. Vystudoval jsem tam a ukončil maturitou střední školu. Začátkem roku 1933 jsem vstoupil k německému válečnému námořnictvu. Koncem roku 1936 jsem byl povýšen na námořního poručíka a v roce 1937 jsem se stal příslušníkem ponorkového loďstva jako strážní důstojník.“² Tento jednoduchý, stručný odstavec, shrnující vše, co Lüth považoval za hodné zmínky o svém životě, napsal v roce 1942. Můžeme doplnit pár

podrobností. Lüth se narodil jako čtvrtý syn a nejmladší dítě Augusta a Elfriedy Lüthových. Jeho otec vedl malou továrnu na výrobu pleteného zboží. Továrna nesla jméno jeho děda Friedricha. Ten ji založil v polovině 19. století po svém odchodu z Lübecku na východ. Mezi zákazníky Augusta Lütha patřila i armáda carského Ruska. Při vypuknutí války v roce 1914 ruští vojáci pravděpodobně nosili prádlo od Friedricha Lütha. Přes to všechno byl August Lüth internován na Sibiři a jeho rodina se na sedm let vystěhovala do Wroclavi.

Ode dne, kdy se v roce 1921 rodina vrátila, až do svého nástupu k námořnictvu, žil Wolfgang Lüth v Rize. Do roku 1927 studoval místní gymnázium, v roce 1929 získal maturitní vysvědčení. V roce 1931 se zapsal ke studiu práv na prestižním Institutu Gottfrieda Herdera.³ Zdálo se, že kariéru má již zajištěnu. Poté, 1. dubna 1933, pouhé dva měsíce od nástupu Adolfa Hitlera do funkce říšského kancléře, Lüth odešel z Institutu, aby vstoupil k říšskému námořnictvu.

Onoho dne se ohlásil ve Stralsundu, ležícím na pobřeží Baltu jihovýchodně od Dánska, a byl přidělen jako rekrut na malý ostrůvek Dänholm, na kterém měl podstoupit základní pěchotní výcvik. Stralsund představoval první stupeň dokonale fungujícího povinného výcvikového programu pro německé námořní důstojníky. Jeho záměrem bylo zajistit, aby se do druhého ročníku dostali pouze ti nejlepší. Tříměsíční výcvik ve Stralsundu, vedený podobně jako moderní výcvikové tábory, byl velmi tvrdý. S rekruty se zacházelo jako s vojáky. Měli na sobě uniformy v barvě polní šedi, vysoké boty, přilby a vyfasovali pušky (všichni námořníci, ať už to byli čerství rekruti či nikoliv, byli podrobeni základnímu výcviku vojáků *Wehrmachtu*). Bydleli v kasárnách, nacvičovali slavnostní přehlídky, utíkali ve formacích a švali se při obtížných úkolech, při kterých na ně řvali instruktoři výcviku. Dokud úspěšně neukončili základní výcvik, nesměli noví rekruti dokonce ani nosit námořnické uniformy. Wolfgang Lüth tento výcvik absolvoval.

Po Stralsundu následovaly tři měsíce výcviku na plachetnici. Lüth byl odvelen na školní loď německého válečného námořnictva *Gorch Flock*. Bylo by zajímavé dozvědět se více o tomto úseku Lüthova života. Zkušenost z plachtění na velké lodi je něco, co se těžko zapomíná, a tato zkušenost měla zcela určitě formující vliv na jeho kariéru. Je proto škoda, že se bohužel nezachoval žádný záznam o Lüthově působení na *Gorch Flock* nebo ve Stralsundu. Vše se ztratilo nebo bylo zničeno za války.

Abychom si ho dokázali představit jako mladého námořníka, je zapotřebí získat informace z méně oficiálních zdrojů. Je pravděpodobné, že Lüth vypadal přibližně stejně jako na pozdějších fotografiích. Byl středního vzrůstu, štíhlý, měl modré oči a poněkud delší nos. Je možné, že v mládí měl více vlasů. Za války měl lysou hlavu až na pruh vlasů kolem temene, připomínající tonzuru. Při úsměvu se mu obnažila široká mezera mezi dvěma předními zuby. Vousy, které si nechával narůst během dlouhých válečných hlídkových plaveb, mu narůstaly podél čelisti, a tváře zůstávaly hladké. Byl spíše nevšední než hezký – jednou mu při přednášce o rasové teorii řekli, že má typickou protaženou hlavu a v obličejí bavorské šlechtické rysy. Velice ho to pobavilo.⁴

Několik důstojníků, kteří skládali přísahu v roce 1933, si Lütha pamatuje jako mladého muže. Jürgen Oesten, rovněž úspěšný ponorkový velitel, ho považoval za tichého až uzavřeného člověka. Nebyl veselý, avšak smysl pro humor mu nescházel. „Lüth pocházel z Baltu,“ napsal Oesten bez dalšího komentáře, jako by o něm tento prostý údaj o narození vypovídal vše další.⁵ Možná, že tomu tak bylo.

Riga patřila mezi významné přístavy na Baltu a byla výstupní branou pro vývoz například ruského dřeva a kožešin. Každý den odsud vyplouvaly obchodní lodě do západní Evropy a dále. Němci žili v Rize od dob řádu německých rytířů a již v dobách Hansovní ligy před čtyřmi stoletími se jejich zásluhou stala Riga obchodním střediskem. Kolem roku 1913 představovala německá komunita velkou část obyvatelstva Rigy.

Riga byla rovněž hlavním městem Lotyšska, nepatrné baltské provincie carského Ruska. Když se Lüth v roce 1913 narodil, oslavovalo Rusko 300 let panování rodu Romanovců. Během posledních padesáti let této vlády procházely baltské státy nelehkým obdobím, zejména však německá menšina v Rize. Friedrich Lüth přijel do Rigy právě na počátku uplatňování politiky porušování cara Alexandra III. Tato politika znamenala vyhledávání a ničení všeho, co bylo ruské kultuře a tradici cizí. Ačkoli Lotyšsko a další dva baltské státy, Litva a Estonsko, získaly na konci války samostatnost, útlak neustal. Stará politika rusifikace se změnila v politiku „polotyštění“. Byla to mnohem mírnější forma pronásledování, ale shodná ve svých důsledcích.

Nicméně obrovský počet baltských Němců, včetně rodiny Lüthových, se rozhodl zůstat. To, že žil v Rize jako Němec, ve společnosti uvnitř společnosti jiné, a proto neustále pod tlakem, nutně muselo

na mladém muži jako byl Wolfgang Lüth zanechat následky. S tímto názorem souhlasí většina lidí, kteří jej znali. Jeho baltského původu se dovolávají obvykle všichni, kdo o něm debatují. Zejména je možné takto vysvětlit, proč tak ochotně přijal za svou ideu nacionálního socialismu.

Německý národ se během Lüthova dětství změnil. Staré impérium bylo smeteno ze světa první světovou válkou. Německo bylo poraženo na válečném poli, pokořeno mírovými podmínkami a poté se ekonomicky zhroutilo následkem strašlivých válečných reparací, které bylo donuceno platit. Německé území bylo rozděleno a řada občanů nyní žila, aniž udělala jediný krok, v cizích, často nepřátelsky naladěných zemích. Republikánští vůdci poválečného Německa se snažili znovu vzkřísit potlačenou národní hrdost a identitu, avšak neuspěli. V době, kdy Lüth vstupoval na právnickou fakultu, Německo již směřovalo k nacionálnímu socialismu. Jak on, tak i celá jeho země byli připraveni za nějaký čas přijmout ideály tohoto hnutí.

Nacionální socialismus pozdvihl prapor jednotného německého národa, stěžl definovatelného Velkého Německa, které obývali všichni praví Němci a ze kterého měly být vyloučeny všechny národnostní menšiny, nežádoucí osoby a lidé jiného než německého původu. Podle všeho by tento národ zahrnoval i německy mluvící oblasti východní Evropy. Ti, kteří německé obyvatele pronásledovali na jejich vlastním území, měli být podle očekávání potrestáni. Týkalo se to Lotyšska a zajisté i Sovětského svazu. Nacionální socialismus nabízel nápravu versailleské smlouvy, nespravedlnosti, o které se nikdy nedebatovalo, a jež dráždila Němce jak na území oficiální domoviny, tak i mimo ni.

Nová doktrína byla patrně v rodině Augusta Lütha přijímána s různým stupněm nadšení.⁶ Sám Wolfgang Lüth propadl idejím nacionálního socialismu celým srdcem. Tento fakt je zřejmý z jeho pozdějších prací. To, že vstoupil do služby tak brzy potom, co se v Německu ustavila nacionálně socialistická vláda, se jistě nestalo jen shodou okolností.

Po ukončení výcviku na plachetnici *Gorch Flock* byl Lüth poslán na lehký křižník *Karlsruhe*. Byla to cvičná loď, na které se kadeti říšského válečného námořnictva stávali na čas prostými námořníky. Považovalo se za zcela nezbytné, aby budoucí důstojníci zažili život ve službě na moři i z „druhé strany“, a tak lépe chápali ty, kterým měli případně velet. Dne 23. září 1933 se Lüth, čerstvě povýšený do hodnosti námořního kadeta (*Seekadett*), nalodil na *Karlsruhe*. Od